

Företagshypotek och sjöfartsregister

Sammanfattning

I detta ärende behandlar utskottet ett regeringsförslag om de lagändringar som krävs för att flytta över dels sjöfartsregistret från Stockholms tingsrätt till Sjöfartsverket, dels handläggningen av ärenden om inskrivning av företagshypotek från Malmö tingsrätt till Patent- och registreringsverket. Förslaget innebär vidare en anpassning av regelverket till EG:s dataskyddsdirektiv och till personuppgiftslagen (1998:204).

Utskottet föreslår att riksdagen antar regeringens förslag. Vidare föreslår utskottet ytterligare lagändringar till följd av att de i dag förda fartygsregistren (skeppsregistret, båtregistret och skeppsbyggnadsregistret) byter beteckning.

Lagändringarna föreslås träda i kraft såvitt avser bestämmelser om företagshypotek den 1 juli 2001 och rörande fartygsregistren den 1 december 2001.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Innehållsförteckning.....	2
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet.....	5
Ärendet och dess beredning.....	5
Propositionens huvudsakliga innehåll	5
Utskottets överväganden	7
Regeringens förslag	7
Sekretess	7
Övrigt.....	8
Bilagor	
1. Förteckning över behandlade förslag.....	9
Propositionen.....	9
Följdmotioner	9
2. Regeringens lagförslag	10
3. Utskottets lagförslag.....	31
1. Utskottets förslag till ändring i regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1984:404) om stämpelskatt vid inskrivningsmyndigheter	31
2. Utskottets förslag till ändring i regeringens förslag till lag om ändring i sjölagen (1994:1009).....	32
3. Utskottets förslag till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)	33
4. Utskottets förslag till lag om ändring i lagen (1981:775) om införande av utskökningsbalken	34
5. Utskottets förslag till lag om ändring i lagen (1986:371) om flyttning av fartyg i allmän hamn	35
6. Utskottets förslag till lag om ändring i konkurslagen (1987:672)	36

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Stämpelskatt

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1984:404) om stämpelskatt vid inskrivningsmyndigheter dock att 38 § ges den lydelse som utskottet föreslår i bilaga 3.

2. Sjölagen

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i sjölagen (1994:1009) dock att de två första dels-satserna i ingressen ges den lydelse som utskottet föreslår i bilaga 3.

3. Regeringens förslag i övrigt

Riksdagen antar regeringens förslag till

- a) lag om ändring i utsökningsbalken,
- b) lag om ändring i lagen (1975:605) om registrering av båtbyggnadsförskott,
- c) lag om ändring i lagen (1979:377) om registrering av båtar för yrkesmässig sjöfart m.m.,
- d) lag om ändring i lagen (1984:649) om företagshypotek,
- e) lag om ändring i lagen (1984:650) om införande av lagen (1984:649) om företagshypotek.

4. Utskottets förslag till följdändringar

Riksdagen antar utskottets förslag till

- a) lag om ändring i sekretesslagen (1980:100),
- b) lag om ändring i lagen (1981:775) om införande av utsökningsbalken,
- c) lag om ändring i lagen (1986:371) om flyttning av fartyg i allmän hamn,
- d) lag om ändring i konkurslagen (1987:672).

Stockholm den 3 maj 2001

På justitieutskottets vägnar

Fredrik Reinfeldt

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Fredrik Reinfeldt (m), Ingvar Johnsson (s), Märta Johansson (s), Margareta Sandgren (s), Alice Åström (v), Ingemar Vänerlov (kd), Maud Ekendahl (m), Helena Zakariasén (s), Morgan Johansson (s), Yvonne Oscarsson (v), Ragnwi Marcelind (kd), Jeppe Johnsson (m), Kia Andreasson (mp), Gunnel Wallin (c), Göran Norlander (s), Anita Sidén (m) och Staffan Werme (fp).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Som ett led i det pågående reformarbetet med att renodla och koncentrera den dömande verksamheten vid domstolarna har tidigare bl.a. den fastighetsrättsliga inskrivningsverksamheten koncentrerats till sju inskrivningsmyndigheter och bouppteckningsverksamheten förts över till skatteförvaltningen. I propositionen föreslår regeringen nu lagändringar som möjliggör att inskrivningen av företagshypotek liksom sjöfartsregistret kan föras över till Patent- och registreringsverket respektive Sjöfartsverket.

Till grund för förslagen ligger tre promemorior. Under år 1997 gavs Domstolsverket i uppdrag att dels i samråd med Patent- och registreringsverket utarbeta och lämna förslag om den framtida organisationen för inskrivningen av företagshypotek, dels i samråd med Sjöfartsverket utarbeta och lämna förslag om sjöfartsregistrets organisatoriska hemvist. Arbetet har resulterat i två promemorior, vilka remissbehandlats (regeringens dnr Ju97/6826 och Ju98/1042). Som ett komplement till dessa har ytterligare en promemoria utarbetats i Justitiedepartementet med såväl andra lösningar som komplement till Domstolsverkets promemorior. Även denna promemoria har remissbehandlats (regeringens dnr Ju2000/5973/DOM).

Lagrådet har yttrat sig över regeringens lagförslag och föreslagit vissa justeringar. Regeringen har i huvudsak följt Lagrådets synpunkter.

Regeringens lagförslag har fogats till betänkandet, se *bilaga 2*.

Propositionens huvudsakliga innehåll

Propositionen innehåller de förslag som är nödvändiga dels för att ansvaret för sjöfartsregistret skall kunna flyttas över från Stockholms tingsrätt till Sjöfartsverket, dels för att handläggningen av ärenden om inskrivning av företagshypotek skall kunna flyttas från inskrivningsmyndigheten i Malmö domsaga till Patent- och registreringsverket.

Förslaget innebär vidare en anpassning av regelverket till EG:s dataskyddsdirektiv och personuppgiftslagen (1998:204).

Förslagen innebär i huvudsak följande. Motsvarigheten till det nuvarande informationssystemet för fartygsregistren skall från rättslig synpunkt utgöra ett enda register. Det skall benämnas fartygsregistret. Registret skall bestå av olika delar: skeppsdelen, båtdelen och skeppsbyggnadsdelen. Det särskilda inskrivningsregistret enligt lagen om företagshypotek skall även fortsättningsvis benämnas företagsintekningsregistret. Båda registren skall ha som ändamål att ge offentlighet åt den information som ingår i registren. Registren skall vidare tillhandahålla uppgifter för vissa i författning uppräknade verksamheter. Patent- och registreringsverket och Sjöfartsverket skall var personuppgiftsansvariga för respektive register. Förvaltningslagens förfaranderegler

skall tillämpas på handläggningen av ärenden om inskrivning respektive registrering vid Patent- och registreringsverket respektive Sjöfartsverket. Ett slutligt beslut i ett register- eller inskrivningsärende skall överklagas till allmän domstol inom tre veckor från det att underrättelse eller bevis om beslutet hölls tillgängligt för sökanden. Ett överklagande får dock alltid ske fyra veckor från den inskrivningsdag då beslutet meddelades. I övrigt anpassas reglerna om överklagande till vad som gäller enligt ärendelagen.

Lagändringarna föreslås träda i kraft såvitt avser bestämmelser om företagshypotek den 1 juli 2001 och rörande fartygsregistren den 1 december 2001.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till lagändringar. Förslaget innebär att sjöfartsregistret flyttas från Stockholms tingsrätt till Sjöfartsverket och att handläggningen av inskrivning av företagshypotek överförs från Malmö tingsrätt till Patent- och registreringsverket. Utskottet föreslår vidare vissa ändringar till följd av ändrade registerbeteckningar.

Regeringens förslag

Under de senaste åren har ett antal uppgifter förts över från domstolarna till andra myndigheter i syfte att i största möjliga utsträckning koncentrera domstolarnas resurser till den dömande verksamheten, dvs. att lösa tvister mellan enskilda och mellan enskilda och det allmänna samt att döma i brottmål. I detta syfte har bl.a. beslutats om att föra över den summariska processen till kronofogdemyndigheterna, förmynderskapsärenden till överförmyndarna och bouppteckningsverksamheten till skatteförvaltningen. Vidare har den fastighetsrättsliga inskrivningsverksamheten koncentrerats till sju inskrivningsmyndigheter.

I samma syfte fattade riksdagen hösten 2000 ett principbeslut om att flytta sjöfartsregistret från Stockholms tingsrätt till Sjöfartsverket och handläggningen av inskrivning av företagshypotek från Malmö tingsrätt till Patent- och registreringsverket. Utskottet ställer sig nu bakom de lagändringar som behövs för att genomföra detta. Dels leder förslaget till en ytterligare renodling av domstolarna, dels kan förslaget förutsättas medföra fördelar genom att de samband som finns mellan inskrivnings- och registerverksamheterna och delar av de föreslagna centralmyndigheternas övriga verksamhet tas till vara. På lång sikt bör en överflyttning bereda mark för utvecklings- och rationaliseringsfördelar även om förslagen, som anförs i propositionen, bedöms medföra vissa övergångskostnader.

Utskottet föreslår alltså att riksdagen skall anta regeringens förslag, dock med vissa ändringar i och tillägg till lagtexten som föreslås nedan.

Sekretess

Ändamålet med fartygsregistret är enligt den av regeringen föreslagna 2 a § sjölagen (1994:1009) att ge offentlighet åt den information som ingår i registret. I propositionen anför regeringen att uppgifterna i registret till övervägande del är av kommersiell natur, varför de bör anses vara av mindre integritetskränkande karaktär.

Utskottet har för sin del noterat den särskilda sekretessbestämmelse som gäller för vissa uppgifter i det nu gällande skeppsbyggnadsregistret. Enligt 8 kap. 14 § sekretesslagen (1980:100) gäller sekretess i ett ärende om registrering eller inskrivning i skeppsbyggnadsregister för uppgift om pris och betalningsvillkor i skeppsbyggnadsavtal.

Bestämmelsen tillkom i samband med att de i dag förda fartygsregistren infördes (prop. 1973:42). Då uttalades bl.a. att skeppsbyggnadsregistreringen kunde väntas komma att i stor utsträckning grundas på beställningskontrakt. Om kontraktens uppgifter rörande pris och betalningsvillkor skulle prisges åt offentlighet i samband med registrering, skulle det kunna missbrukas av varvens konkurrenter. Samtidigt ansågs uppgifterna inte kunna utelämnas utan vidare eftersom de kan vara av betydelse för tolkningen av ett kontrakt, t.ex. om detta innefattar fullbordat eller ofullbordat förvärv för beställaren. Uppgifterna ansågs därför förtjäna sekretesskydd (a.a. prop. s. 378).

Bestämmelsen om sekretess för pris och betalningsvillkor vid skeppsbyggen har inte behandlats i propositionen. Något beredningsunderlag finns alltså inte för att kunna ta ställning till om sekretessen bör bestå eller ej. Utskottet har för sin del dock inte funnit något som talar mot de skäl som anfördes för sekretess när bestämmelsen infördes. Mot denna bakgrund har utskottet inte funnit skäl att föreslå någon förändring av den gällande bestämmelsen förutom vad som följer av förändrad registerbeteckning.

Övrigt

I regeringens förslag har 38 § lagen (1984:404) om stämpelskatt vid inskrivningsmyndigheter, enligt vad utskottet inhämtat från Justitiedepartementet, av misstag fått en felaktig lydelse. Utskottet har justerat detta, och utskottets förslag till lydelse framgår av *bilaga 3*.

Utskottet har vidare noterat ett antal ändringar som bör göras till följd av att skeppsregistret, båtregistret och skeppsbyggnadsregistret i fortsättningen skall utgöra ett register bestående av tre delar. Detta gäller för det första ytterligare ändringar i 2 kap. 28 § sjölagen (1994:1009). För det andra krävs följdändringar i sekretesslagen (1980:100), lagen (1981:775) om införande av utsökningensbalken, lagen (1986:37) om flyttning av fartyg i allmän hamn samt i konkurslagen (1987:672). Vad angår 25 § lagen om införande av utsökningensbalken bör även en hänvisning till den numera upphävda sjölagen från år 1891 ersättas av en hänvisning till den nu gällande sjölagen. Vidare bör en språklig justering göras i den bestämmelsen. Utskottets förslag till lagändringar framgår av *bilaga 3*.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

I proposition 2000/01:88 har regeringen (Justitiedepartementet) föreslagit att riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i utsökningsbalken,
2. lag om ändring i lagen (1975:605) om registrering av båtbyggnadsförskott,
3. lag om ändring i lagen (1979:377) om registrering av båtar för yrkesmässig sjöfart m.m.,
4. lag om ändring i lagen (1984:404) om stämpelskatt vid inskrivningsmyndigheter,
5. lag om ändring i lagen (1984:649) om företagshypotek,
6. lag om ändring i lagen (1984:650) om införande av lagen (1984:649) om företagshypotek,
7. lag om ändring i sjölagen (1994:1009).

Följdmotioner

Det har inte väckts några motioner i ärendet.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

BILAGA 3

Utskottets lagförslag

1. Utskottets förslag till ändring i regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1984:404) om stämpelskatt vid inskrivningsmyndigheter

*Regeringens förslag**Utskottets förslag*

38 §

Beslut enligt denna lag av en inskrivningsmyndighet enligt 19 kap. 3 § jordabalken får överklagas hos hovrätten av den skattskyldige och av den myndighet som har förordnats till granskningsmyndighet enligt 41 §. Skrivelsen skall ges in till inskrivningsmyndigheten. Vid överklagande tillämpas i övrigt bestämmelserna i rättegångsbalken om överklagande av tingsrätts beslut, om inte annat följer av *denna lag*.

Beslut om föreläggande enligt 28 § får inte överklagas.

Beslut enligt denna lag av en inskrivningsmyndighet enligt 19 kap. 3 § jordabalken får överklagas hos hovrätten av den skattskyldige och av den myndighet som har förordnats till granskningsmyndighet enligt 41 §. Skrivelsen skall ges in till inskrivningsmyndigheten. Vid överklagande tillämpas i övrigt bestämmelserna i rättegångsbalken om överklagande av tingsrätts beslut, om inte annat följer av 39 §.

2. Utskottets förslag till ändring i regeringens förslag till lag om ändring i sjölagen (1994:1009)

Regeringens förslag

Härigenom föreskrivs i fråga om sjölagen (1994:1009)

dels att i 1 kap. 6 §, 2 kap. 1–3, 5–7, 24 och 25 §§, 3 kap. 6, 14, 34 och 35 §§ samt 4 kap. 1 § ordet ”skeppsregistret” skall bytas ut mot ”fartygsregistrets skeppsdel”,

dels att i 2 kap. 1 och 3 §§ samt 3 kap. 35 § ordet ”skeppsbyggnadsregister” i olika böjningsformer skall bytas ut mot ”fartygsregistrets skeppsbyggnadsdel” i motsvarande form,

Utskottets förslag

Härigenom föreskrivs i fråga om sjölagen (1994:1009)

dels att i 1 kap. 6 §, 2 kap. 1–3, 5–7, 24, 25 och 28 §§, 3 kap. 6, 14, 34 och 35 §§ samt 4 kap. 1 § ordet ”skeppsregistret” skall bytas ut mot ”fartygsregistrets skeppsdel”,

dels att i 2 kap. 1, 3 och 28 §§ samt 3 kap. 35 § ordet ”skeppsbyggnadsregister” i olika böjningsformer skall bytas ut mot ”fartygsregistrets skeppsbyggnadsdel” i motsvarande form,

3. Utskottets förslag till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)

Härigenom föreskrivs att i 8 kap. 14 § sekretesslagen (1980:100) ordet "skeppsbyggnadsregister" skall bytas ut mot "fartygsregistrets skeppsbyggnadsdel".

Denna lag träder i kraft den 1 december 2001.

4. Utskottets förslag till lag om ändring i lagen (1981:775) om införande av utsökningsbalken

Härigenom föreskrivs att 25 § lagen (1981:775) om införande av utsökningsbalken skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

25 §¹

Om ett skepp som enligt 16 § lagen (1984:650) om införande av lagen (1984:649) om företagshypotek omfattas av ett företagshypotek, skall säljas exekutivt enligt 10 kap. i balken, skall borgenären underrättas och fordran som anmäls tas upp i sakägarförteckningen.

Bestämmelserna i 10 kap. i balken om tillägg enligt 264 § *sjölagen* (1891:35 s. 1) tillämpas beträffande ränta, som enligt punkt 14 eller 15 övergångsbestämmelserna till lagen (1973:1064) om ändring i *sjölagen* (1891:35 s. 1) *skall* i stället för sådant tillägg beräknas på kapitalbeloppet av en inteckning enligt äldre lag.

Vad som sägs i balken om registrerat skepp gäller även i fråga om båt som enligt punkt 5 övergångsbestämmelserna till lagen (1973:1064) om ändring i *sjölagen* (1891:35 s. 1) är upptagen i *skeppsregistret*.

Bestämmelserna i 10 kap. i balken om tillägg enligt 3 kap. 4 § *sjölagen* (1994:1009) tillämpas beträffande ränta, som enligt punkt 14 eller 15 övergångsbestämmelserna till lagen (1973:1064) om ändring i *sjölagen* (1891:35 s. 1) i stället för sådant tillägg *skall* beräknas på kapitalbeloppet av en inteckning enligt äldre lag.

Vad som sägs i balken om registrerat skepp gäller även i fråga om båt som enligt punkt 5 övergångsbestämmelserna till lagen (1973:1064) om ändring i *sjölagen* (1891:35 s. 1) är upptagen i *fartygsregistrets skeppsdel*.

Denna lag träder i kraft den 1 december 2001.

¹Senaste lydelse 1984:662.

5. Utskottets förslag till lag om ändring i lagen (1986:371) om flyttning av fartyg i allmän hamn

Härigenom föreskrivs att i 6 § lagen (1986:371) om flyttning av fartyg i allmän hamn¹ orden ”skepps- eller båtregistret” skall bytas ut mot ”fartygsregistrets skepps- eller båtadel” samt att ordet ”skeppsregistret” skall bytas ut mot ”fartygsregistrets skeppsdel”.

Denna lag träder i kraft den 1 december 2001.

¹Senaste lydelse av 6 § 1994:1027.

6. Utskottets förslag till lag om ändring i konkurslagen (1987:672)

Härigenom föreskrivs att i 8 kap. 8 § konkurslagen (1987:672) ordet "skeppsregistret" skall bytas ut mot "fartygsregistrets skeppsdel" samt att ordet "skeppsbyggnadsregistret" skall bytas ut mot "fartygsregistrets skeppsbyggnadsdel".

Denna lag träder i kraft den 1 december 2001.